

başlanğıcı ötən sayımızda

Abayın mənəvi dünyasını dəyərləndirən ila- hiyyatçı filosofun onun əsərlərindəki "kamil müsəlman" haqqında yazdıqlarına diqqət çə- kirlər. Müridimizin qələmində obrazı yaranan "kamil müsəlman" təkcə qazaxlar üçün deyil, həm də bütün dünya müsəlmanları üçün ən ali din xadimidir. Bu mənada islami bilik və dəyərlər mövzusunda da sözü olan Abay, hakim olan Abayın dini dünyagörüşləri böyük müstəvi- də müzakirəyə çıxarıla bilər. Bu mənada vur- ğulamaq istəyirəm ki, Abay həm də dinimizin bilicisi kimi şərtlənə biləcək bir şəxsiyyətdir. Paytaxtımızda beynəlxalq səviyyədə "Ənənəvi dinlər və dini liderlərin görüşü"nə həsr olunmuş konfranslar, yığıncaqlar keçirilir. Bizim həyata keçirdiyimiz bu tədbirlərin özündə belə Abayın arzuları arasında bir bağlılıq vardır.

Şairin bütün yaradıcılığı boyu insanın mənəvi dünyasını qorumağın əsas olması fikirləri hər birimizi düşündürməlidir. M.Auvezov "Abay yolu" romanında Abay obrazı ilə dünya ədəbiy- yatında onun yerini təsdiqləyib. Bu kitab Abayı tanımağın, öyrənməyin çox sadə yoludur. Əsl Abayı, şair Abayı tanımaq üçün onun şeirləri- nin və qara sözlərinin içərisində olan mənaları, mətləbləri və düşüncələri ortaya qoymaq lazımdır. Onun əsərləri dünyanın işlək dillərində əsl mənası saxlanmaq şərti ilə çox nəfis formada tərcümə edilməlidir. Hazırda biz bunu "bacar- dıq" - deyə bilmərik. Onu tərcümə edən şəxsin sözdən anlayışı olmalıdır. Bizim Abayın yaradıcılığını araşdıran elm adamlarımız, dilçilərimiz və bu mövzu ilə maraqlanan vətəndaşlarımız öz töhfələrini əsirgəməməlidirlər. **Elbəşi Nursultan Nazarbayev: "Abay qazax xalqının mənəvi xə- zinasına böyük töhfələr vermiş müdrik filosof olmaqla yanaşı, Qazaxıstanın milliliyinin qo- runması yolunda parlaq zəhmətli olan şəxsiyyətdir"; - deyir. Həqiqətən də, böyük mütəfəkkir- rin əsərləri təkcə qazaxların deyil, bütünlükdə insanlığın mənəviyyatını zənginləşdirir. Çünki Abayın əsərlərinin məzmununu oxuduqca anlayırısan ki, bu əsərlər mənəvi dəyərlər mənbə- yidir. Onun qara sözləri, eyni zamanda, dünya söz xəzinəsini zənginləşdirir. Abayın ibrətamiz sözləri, kəlamları şifahi xalq ədəbiyyatında, xalqın yaddaşında, məişətində işlənərək "Qara söz" kitabı kimi ədəbiyyatda xüsusi janra çev- rilib. Abay bizə miras qoyub getdiyi qara sözlə- ri ilə insanlara ortağ bir miras hədiyyə etməklə yanaşı, həm də mənəviyyatın ucalığının doğru yolunu cızaraq, uzaq hədəfləri göstərir. Onun nəsihətlərinin təməlinə mənəviyyət və yaxşı- lıq, insani dəyərlər və təhsil dayanır.**

Müdrək Abayın əsərlərinə bənzər bir nümunə axtarsaq, o zaman fikrimizə fransız mütəfə- kiri Monte gəlir. Monte əsərlərində əsasən öz obrazını yaratmaqla, həm də insanın təbiətinə diqqət yetirir. Abayın qara sözlərinin missiyası isə

insanı düşünməyə vadar edir. Düşünüb da- nışmaq, kişi kimi yaşamaq, qarşıya qoyduğu hədəfi prinsipə çevirməkdir. "Qara söz"ü oxu- duqca, sözlərinin necə böyük sehrə malik olduğunu görürsən. Abayı dünya mədəniyyətində nə qədər geniş tanıdı bilsək, millətimizin nüfuzu da bir o qədər artacaqdır. Bugünkü qloballaşma və informasiya texnologiyaları əs- rində Abayın sözləri hər kəsi düşündürməlidir.

Dünyanın hər yerində elm

mənəvi dəyərlərini bu yurdun, torpağın dünya- ya bəxş etdiyi şəxsiyyətlərin adı ilə dəyərlən- dirəcəklər. Buna görə Abayı müasir Qazaxıstan markası kimi dünyaya geniş tanımaq lazımdır. Bu, gənc nəsillimizin də müqəddəs borcudur.

Abay adına keçirəcəyimiz tədbirlər bizə nə verəcək?

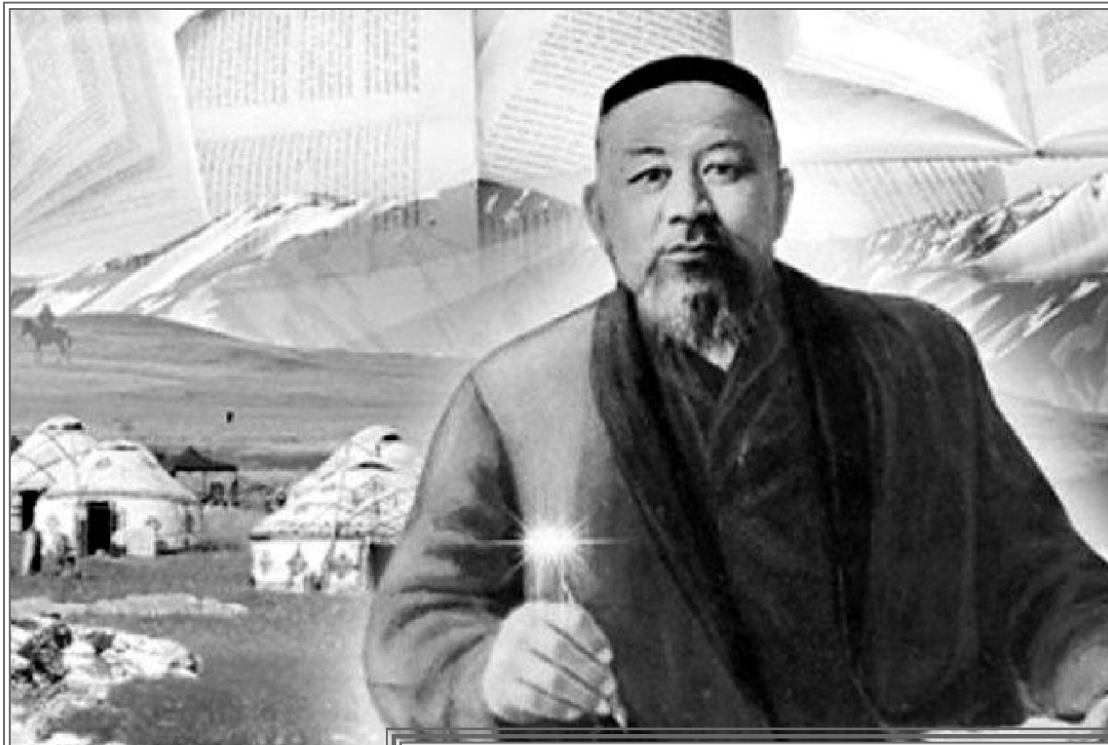
Biz milli şüurumuzu yenidən canlandırmaq, rəqabətə- vamlı bir ölkə qurmaq və ona sahib olmaq istəyiriksə, Abayın əsərlərini diqqətlə oxumalıyıq.

konfrans keçiriləcəkdir. Bu beynəlxalq səviyyəli tədbir- lərdə Abay şəxsiyyəti və irsi dün- yanın tanınmış alimləri, yazıçı- ları tərəfindən ətraflı araşdırıla- caq və onun əsərlərində göstə- rilən faydalı məs- ləhətlərin XXI əsr Qazaxıstanında tətbiqi yol- ları müəyyən olunacaqdır. Əhəmiyyətli layihələr- den biri də böyük mütəfəkkirin əsərlə- rinin 10 dilə tərcümə olunması və nəşridir. Abayın əsərləri kül- liyyat şəklində ingilis, ərəb, ya- pon, ispan, italyan, çin, alman,

geniş aləmdə tanıtmaq üçün Hökumət komissiyası aşağıda nəzərdə tutulan tədbirləri keçir- məlidir:

Semey vilayəti ölkəmizin müqəddəs diyarları- rından biridir. Məmləkətimizin mənəvi dəyə- rlərinin daşıyıcısı olan Semey şəhərini tarixi di- yar kimi qeydə almalıyıq. Bu torpaq dünyaya Abay Kunanba- yev, Şakərim və Muxtar Aue- zov kimi böyük dühaları bəxş edib. Buna görə də tədbirlər öncəsi Semey şəhərinin sosi-

Qazaxıstanın Qütb ulduzu - Abay

Semey vilayəti ölkəmizin müqəddəs diyarları- rından biridir. Məmləkətimizin mənəvi dəyərlə- rinin daşıyıcısı olan Semey şəhərini tarixi di- yar kimi qeydə almalıyıq. Bu torpaq dün- yaya Abay Kunanbayev, Şakərim və Muxtar Aue- zov kimi böyük dühaları bəxş edib. Buna görə də tədbirlər öncəsi Se- mey şəhərinin sosial-iqtisadi inkişafı ön plana çəkilməlidir, tarixi və mədəni abidələri Abayın ruhuna hörmət əlaməti olaraq bərpa olunmalıdır. Hökumətə bu işləri görmək üçün qərarlar qəbul etməyi tapşırıram

və təhsil sahəsində yeniliklər, inqilablardan edən və bütün bəşəriyyətə ortağ dəyərlər gətirən şəxsiyyətlər olub və ola- caq. Çin deyəndə Lao Tsi və Kon- futsi, Rusiya deyəndə Dosto- yevski və Tolstoy, Fransa de- yən- də Volter və Russo kimi şəxsiyyətləri xatırlayı- rıq. Eləcə də "Qazaxıstan" - deyəndə xaricilərin "Abay" deyə biləcəyi bir təbliğatı öhdəmizə gö- türüb onu məşhurlaşdırmalıyıq. Digər millətlə- rin "Qazaxlar Abayın mənsub olduğu millətdir, xalq- dır" deməkləri bizə şərəf gəti- rəcək. Abayı nə qədər tərif et- sək, ona yaşayırıq. Onun həyatı və özündən sonra xəzinə kimi qalan gözəl əsərləri təkcə qazax xalqı üçün deyil, bütün dünya üçün nümunədir. Abayın insanlar və cəmiyyət, elm və təhsil, din və adət-ənənə, təbiət və ətraf mühit, dövlət və idarəetmə, dil və dini münasibətlər barədə düşüncələri əsrlər- den sonra da öz dəyərini itir- mir. Çünki şairdən miras qalan əsərləri bütün insanlıq üçün mənəvi qıdadır. Qazaxıstan dövlət kimi, ölkə kimi var ol- duqca, Abayın adı da ucala- caqdır. Onun tükənməyən yaradıcılığının məhsulu olan ata sözləri, qara sözləri mənəvi dəyərlərimiz saysaq, müasir dünyada ölkəmizin nüfuzu art- maqda davam edəcək. Ona gö- rə də hər şeydən əvvəl, Abayı xalqımızın bir dəyəri kimi üzə çıxarıb və onu layiq olduğu kimi tanıtmalıyıq. Böyük mədə- ni irsə malik olan ölkələrin hər biri qazaxların milli kimliyini, mədəniyyətini və ədəbiyyatını,

Onun əsərləri bu gün yazılıb- mış kimi, cəmiyyətdəki müxtə- lif hadisələrə və pro- seslərə birbaşa təsir edir. Bu əsərləri nəzərdən keçirəndə bir daha əmin olursan ki, şair təkcə öz dövrünün deyil, bu günümüzün də həqiqətlərini qələmə alıb. Abay vətənimizin qütb ulduzu- dur. "Hər qazaxın evində bir dombra olmalı- dir"- sloganı indi hər birimizin sahibləndiyi- miz dəyərdir. Bundan başqa hər bir qazaxın evində Abayın kitabları və Muxtar Auezovun "Abay yolu" romanının olması da şərtidir. Gələcək nə- sillər Abayın yolunu davam etdirmə- lidir. Bizim məqsədimiz həm də böyük şairin xeyallarını və arzularını həyata keçirməkdir.

Bu il Abayın anadan olma- sının 175 illiyi münasibəti ilə 500 müxtəlif adlı tədbirlər keçirəcəyik. Bu mötəbər tədbirlə- rin içərisində UNESCO ilə bir- likdə təşkil edəcəyimiz "Abay mirası və dünya mənəviyyatı" adlı beynəlxalq elmi-praktik konfrans da vardır. Bu ilin okt- yabr ayında isə ölkəmizdə "Abay və mənəvi dirçəliş məsələ- ləri" mövzusunda beynəlxalq

rus, türk və fransız dillərinə tərcümə ediləcək. Şairin həyat və ya- radıcılığına həsr olunan, qazaxın qədim mədə- niyyətini və adət-ənənələrini əks etdirən sənədli "Abay" filmi və telese- rialı çəkiləcək.

Şairin yubiley ilində incəsə- nət adamlarının iştirakı ilə ölkəmizdə və beynəlxalq aləmdə teatr və musiqi festivalları keçir- iləcək. Abay ilinə həsr olunmuş mükafatlar təsis ediləcək. Ədəbiyyat və incəsənət sahə- sində yazılmış əsərlər "Abay Dövlət Mükafatı"na təqdim olu- nacaq.

Həyatı və yaradıcılığı xarici ölkələrdə də işıqlandırılacaq. Qazaxıstan Respublikasının Rusiya, Fransa, Böyük Britani- yadakı və digər ölkələrdəki Qazaxıstan səfirliklərində "Abay mərkəzi" açılacaq. Bu mədəni tədbirlər üçün ay- rılan vəsait- lər təyinatı ilə, israfı yol veril- mədən xərclənməlidir.

Şərqi Qazaxıstanın Akşoqi deyilən bölgəsində Kunanbay Öskənbaev sülaləsinə məxsus olan məzarlıq bərpa ediləcək.

Bundan başqa, Abay İbra- him oğlu Kunanbayevi daha

al-iqtisadi inkişafı ön plana çə- kilməlidir, tarixi və mədəni abidələri Abayın ruhuna hörmət əlaməti olaraq bərpa olunmalıdır. Hökumətə bu işləri görmək üçün qərarlar qəbul etməyi tap- şırıram.

Müqəddəs məkan sayılan məşhur Jidebay muzey komp- leksi yüksək səviyyədə abad- laş- dırılıb, ulu şairin ruhuna hörmət əlaməti olaraq təmir edilib, ziyarətçilərin üzünə açılmalıdır.

Yubiley ilində müqəddəs məkanlardan biri sayılan "Jide- bay-Borlı" dövlət tarixi mədəni və ədəbi memorial qoruq-mu- zeyində elmi-tanıtım konfrans- ları təşkil edilməlidir.

Jidebayda "Abay mirası" adlı mərkəz tikilməlidir.

1918-ci ildə Semey şəhə- rində Muxtar Aue- zov və Jusupbek Aymautov tərəfindən

ışıq üzü gören, 1992-ci ildə ye- nidən çap edilən "Abay" jurnalı dövlət himayəsinə alınmalıdır.

Bu yubiley ilində keçiriləcək tədbirlər Abaya olan sonsuz sevgimiz və hörmətimizin ifadəsi- dir. Ona görə də bütün Qazaxıstan xalqını bu tədbir- lərdə fəal iştirak etməyə dəvət edirik.

***

Biz yaxşı bilirəm ki, Abayın 175 illik yubi- leyini qeyd et- məklə ölkəmizin ad-sanına şərəf gətirəcəyik, ictimai şüuru yeniləməklə yanaşı, bu tədbirlər bizim yeni əsrdə sür- rətli inkişafımızı- za da kömək edəcək. Yubiley tədbirlərini keçir- məkə məqsəd xalqı- mızın böyük oğluna olan min- nətdarlığını ifadə etməkdir. Biz çətin bir Abay imtahanı qarşısındaıyıq.

(davamı gələn sayımızda)

Azərbaycan türkcəsinə uyğunlaşdıran: Aida EYVAZLI GÖYTÜRK